

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף עו

ת"ר הרי זה גיטך וכו': לדעת רבי מאיר צריך תנאי כפול, ולכן מכיון שהוא לא כפל את התנאי - התנאי בטל והגט חל בכל מקרה, אפילו אם לא נתקיים התנאי. לדעת חכמים לא צריך תנאי כפול וממילא התנאי חל, ולכן אם נתקיים התנאי הגט חל ואם לא לא. לדעת רשב"ג -הגמרא מבארת מיד:

איכא דאמרי לרבי מאיר קאמר לה: יש אומרים שרשב"ג מדבר לרבי מאיר ויש אומרים שהוא מדבר לרבנן.

יש אומרים לרבי מאיר - וכך הוא אומר לו: מדוע אתה מצריך תנאי כפול בגט, והרי בכל הפעמים שמוזכר 'תנאי' בתורה הוא כפול, וממילא הרי יש כלל 'שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין' משום שאם התורה היתה רוצה ללמד שצריך תנאי כפול בכל התורה, היה מספיק ללמד זאת פעם אחת. ומכך שהתורה חזרה שוב על דין זה, אנו לומדים שאדרכא דווקא במקום שהתורה כתבה אותו הוא קיים ולא במקום אחר.

יש אומרים לרבנן - וכך הוא אומר להם: מדוע אתם לא מצריכים תנאי כפול בגט, והרי בכל הפעמים שמוזכר 'תנאי' בתורה הוא כפול, ועלינו ללמוד מכך לכל מקום. ואין זה 'שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין' כי בכל מקום שהתורה כתבה זאת יש בזה צורך מיוחד ולא היה אפשר ללמוד מקרה אחד מהשני (הדבר מבואר בהרחבה במסכת קידושין סא,ב).

ורמינהו הרי זה גיטך וכו': לדעת רבי מאיר אם מת הבן או האב הגט בטל משום שהתנאי לא התקיים, והרי הוא לא עשה תנאי כפול ובכלל אופן התנאי חל. קושיא על דבריו מהברייתא הקודמת ששם לדעתו צריך תנאי כפול. לדעת רבנן אם הם מתו הגט חל, משום שהיא לא הגורמת לאי קיום התנאי. קושיא על דבריהם מהברייתא הקודמת שאמרו שאם לא נתקיים התנאי הגט בטל ולא חילקו באיזה

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatlada18@gmail.com

052-342-4473

אופן התנאי לא התקיים, ומשמע שלדעתם בכל מקרה אם התנאי לא התקיים הגט בטל (מהדורא בתרא).

תירוץ: דרבי מאיר אדרבי מאיר לא קשיא: משום שבכרייתא השניה מדובר שהוא עשה תנאי כפול, ולכן התנאי חל, ולכן אם מת הבן או האב הגט בטל. (ואילו בכרייתא הראשונה מדובר שהוא לא כפל את התנאי).

ורבנן אדרבנן לא קשיא: כי 'החכמים' שבכרייתא השניה הם רשב"ג הסובר שכל עכבה שלא הגיעה מהאישה נחשבת לקיום התנאי. (ואילו הכרייתא הראשונה היא דעת חכמים עצמם החולקים על רשב"ג).

ת"ר אמר לה בפני שניים: אמר לאישה בפני שני עדים 'הרי זה גיטך. וכשאני אמסור לך אותו, אני אמסור אותו בתנאי שתשמישי את אבא שלי שנתיים' ולא מסר לה את הגט. ולאחר מכן אמר לה בפני שני עדים אחרים 'הרי זה גיטך בתנאי שתתני לי מאתיים זוז' ומסר לה את הגט - לא ביטל התנאי השני את התנאי הראשון והיא יכולה לבחור איזה תנאי לקיים. דהיינו, מצד אחד הוא לא התכוין להוסיף עוד תנאי - כי הוא לא אמר בתנאי השני שתוסיף לו מאתיים זוז. מאידך הוא לא התכוין לעקור את התנאי הראשון - כי הוא לא אמר זאת בפני העדים, אלא כוונתו שהיא תבחר איזה תנאי לקיים.

אבל אמר לה וכו': אבל אם הוא אמר בתנאי השני שתתן לו שלוש מאות זוז - ודאי כוונתו לבטל את התנאי הראשון ולהעלות את המחיר ממאתים לשלוש מאות.

ואין אחד מן הראשונים וכו': אם יבוא עד אחד מהתנאי הראשון ועד אחד מהתנאי השני ויעידו שהיה תנאי בגט - הם לא מצטרפים, ואנו מתייחסים לגט כגט בלי תנאי כלל.

הגמרא מבררת 'אהייא'? על מה זה הולך? אי אפשר לומר על המקרה השני של מאתיים ושלוש מאות - שהרי אז בטל התנאי הראשון. אלא זה הולך על המקרה הראשון: שבתנאי הראשון אמר שתשמש את אבא, ובתנאי השני אמר שתתן מאתיים זוז, ובכזה מקרה היא יכולה לבחור איזה תנאי לקיים. ועל זה אומרת הכרייתא שאם יבוא עד מהתנאי הראשון ועד מהתנאי השני להעיד שהיה כאן תנאי - הם לא מצטרפים.

משנה: הרי זה גיטך אם לא באתי וכו': [את החלק הראשון של המשנה אנו מבארים כפי הבנת הגמרא בהוא אמינא:]

התנאי הוא כך: אני הולך מיהודה לגליל, ואם אני אשתהה בגליל שלושים יום ולא אחזור ליהודה - הגט יחול. אם הוא הלך בדרך ועדיין לא הגיע לגליל, וחזר לביתו, ולאחר מכן הלך לגליל ושהה שם שלושים יום - הגט חל. מכיון שכל עוד הוא לא הלך לגליל, לא מתחילה ספירת הימים של השלושים יום. ולכן אם הלך והגיע לאנטיפרס הנמצא בתחילת הגליל וחזר לביתו מיד - התנאי בטל, כי הוא כבר היה בגליל וחזר. ואם אחר כך ילך שוב לגליל וישהה שם חמישים יום, הגט כבר לא יחול.

וכן אם הוא היה בגליל ועשה תנאי לכיוון ההפוך: שאם יגיע ליהודה ולא יחזור שלושים יום הגט יחול, והלך והגיע לכפר עותנאי שהוא תחילת יהודה, וחזר מיד - התנאי בטל. כנ"ל.

וכן אם היה הולך לחו"ל ועשה תנאי שאם ישהה בחו"ל שלושים יום הגט יחול, והגיע לעכו שהיא תחילת חו"ל וחזר מיד, התנאי בטל. כנ"ל.

הרי זה גיטך כל זמן שאעבור וכו': אם אעבור ולא אראה את פניך שלושים יום הגט יחול. אם היה הולך ובא לבית ולא התייחד עמה - הגט חל. והגמרא תקשה: הרי הוא הלך ובא וראה את פניה כל הזמן, ומדוע הגט חל?

גמרא: ורמינהו אנטיפרס ביהודה: בכרייתא כתוב שאנטיפרס בגבול של יהודה מצד אחד, וכפר עותנאי בגבול של גליל מהצד השני, והן סמוכות זו לזו. ולכן ההולך מיהודה לגליל ועושה תנאי שאם ישתהה שם שלושים יום הגט יחול, והגיע לאנטיפרס וחזר מיד ליהודה - התנאי לא בטל, כי עדיין לא הגיע לגליל, ואם הוא ילך אחר כך שוב פעם ויכנס לגליל וישהה שם שלושים יום - הגט יחול. וכן להיפך. בהולך מגליל ליהודה.

ואם הלך מיהודה לגליל (וכן מגליל ליהודה לכיוון ההפוך), והגיע לשטח ש'בינתיים' בין אנטיפרס לכפר עותנאי, וחזר לביתו מיד - המקום הזה הוא ספק יהודה וספק גליל, ולכן יש ספק אם התבטל התנאי. ואם אחר כך הלך שוב ושהה בגליל שלושים יום - יש ספק אם בפעם הקודמת שהלך התנאי לא התבטל ועכשיו התנאי התקיים והיא מגורשת, או שהוא התבטל כבר וממילא היא לא מגורשת. ולכן מטילים עליה

את שתי החומרות: אם היא נשואה לכהן היא לא יכולה לחזור אליו, ומאידך היא לא יכולה להתחתן עם אדם אחר.

על כל פנים מפורש בבבלי ששנאי נמצא ביהודה וכפר עותנאי נמצא בגליל, שלא כמו שלמדנו במשנה!

אמר אביי: במשנה מדובר שההולך מיהודה לגליל (וכן להיפך) עושה שני תנאים: א. אם אני אגיע לגליל הגט יחול מיד, ב. אם אני אשתהה בדרך שלושים יום הגט יחול בכל מקרה.

ולכן אם הוא הגיע לאנטיפרס וחזר מיד לביתו – הגט לא חל משום שהוא לא הגיע לגליל וגם לא נשתהה שלושים יום. וגם אם הוא ילך שוב בדרך – הגט לא יחול, כי הוא עשה את התנאי על ההליכה הראשונה שלו.

*

למימרא דעכו במדינת הים קיימא: שהרי כפי ההבנה שלנו במשנה, ההולך מחו"ל ועושה תנאי שאם יגיע לעכו וישהה בה שלושים יום הגט יחול. וכשהגיע לעכו וחזר מיד – התנאי בטל, גם אם ילך שוב לחו"ל – בהכרח כי עכו היא מחו"ל והוא הלך וחזר מיד.

כי הוו מפטרי רבנן מהדדי: כשהיו החכמים שבארץ ישראל נפרדים מהחכמים שבאחו"ל ללמוד בארץ, הם היו מללויים אותם עד עכו ושם נפרדים מהם, משום שאסור לבני הארץ לצאת לחו"ל. מוכח שעכו היא מארץ ישראל.

תירוצ: **אמר אביי:** מדובר שהוא עשה שני תנאים (כנ"ל): א. שאם יגיע לחו"ל יחול הגט מיד, ב. שאם ישתהה בדרך שלושים יום יחול הגט. ומכיון שהוא הגיע לעכו (שהיא ארץ ישראל) וחזר מיד הגט לא חל. כנ"ל.

*

למדנו במשנה: העושה תנאי אם אעבור ולא אראה את פניך שלושים יום הגט יחול. והיה הולך ובא לבית ולא התייחד עמה – הגט חל.

קושיא: **והא לא עבר:** הוא הלך ובא וראה את פניה כל הזמן, ומדוע הגט חל?

אמר רב הונא: התנאי שהוא עשה היה על תשמיש המיטה, ולשון אעבור מ'כנגד פניך' הוא לשון נקייה. ולכן מכיון שהוא לא התייחד איתה במשך שלושים יום התנאי התקיים והגט חל.

ורבי יוחנן אמר: התנאי היה לראות את פניה כפי שהבנו בתחילה, אלא שלא כתוב במשנה שהתנאי התקיים והיא מגורשת, אלא רק 'הרי זה גט' כלומר הגט כשר ואנו לא חוששים ל'גט ישן' שהוא פסול, וזאת משום שהוא לא התייחד איתה.

דהיינו, 'גט ישן' הוא גט שלאחר שנכתב ועוד קודם שנמסר התייחד הבעל עם האישה, ולאחר מכן מסרו לה. ואז יש חשש שהבעל בא עליה כשהתייחדו (שהרי היתה באמת מותרת לו אז), והיא תתעבר ותלד בן, וכשיבדקו האנשים מהזמן שהוא נולד אחורה - יתברר שהיא התעברה לאחר הזמן שכתוב בשטר, והם לא ידעו שהגט נמסר בזמן מאוחר יותר, ויבואו להוציא לעז על הבן שהוא נולד מביאת זנות כשהיתה גרושה.

ועל כך אומרת המשנה שאפילו שהוא הולך וחוזר, מכיון שהם לא התייחדו אין חשש של גט ישן. אמנם התנאי עדיין לא התקיים עד שילך ולא יחזור שלושים יום.

קושיא: וליוחש שמא פייס: נחשוש שמא הבעל יבוא לערער על הגט בטענה שהגט פסול כי הוא 'גט ישן', כי הוא יאמר שבאחת הפעמים שהוא בא לבקר בבית הוא פייס אותה והתייחד עימה.

תירוץ: באומר נאמנת עלי: מדובר שהבעל אמר כשעשה את התנאי (שאם לא יבוא הגט יחול) שהאשה תהיה נאמנת לומר שהוא לא בא ולא פייס והתייחד עימה. וממילא אין חשש שהוא יבוא לערער על דברי האשה.

איכא דמתני לה אמתניתין: יש השונים את דברי רבה בר רב הונא על המשנה הבאה: האומר לאשתו 'הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד יב' חודש, ומת בתוך יב' חודש הרי זה גט. ומקשה הגמרא וליחוש דלמא הוא בא בתוך הזמן ופייס, ואז הגט לא חל? והתשובה: שהוא עשה את התנאי על דעת שהיא נאמנת לומר שהוא לא בא, ולכן כשהיא אומרת שהוא לא בא התנאי התקיים והגט חל.

מאן דמתני לה אמתניתין: השונה את דברי רבה בר רב הונא על המשנה, כל שכן שהוא יאמר את דברי רבה בר רב הונא על הברייתא. כי אם כאשר הבעל הלך אנו מצריכים שיאמר שהיא נאמנת עליו ואם לא אנו חוששים שמא פייס - כל שכן

בברייתא כשהוא הולך ובא שחוששים לכך. אבל מי ששונה את דברי רבה בר הונא על הברייתא, לא ישנה אותם על המשנה. כי דוקא בברייתא שהוא הולך ובא צריך לומר שהיא נאמנת עליו, אבל במשנה שהוא הלך ואינו חוזר אין חוששים כלל שפייס.

משנה: הרי זה גיטך אם לא באתי וכו': מכיון שהוא לא אמר 'מעכשיו' נמצא שהוא התכוין שהגט יחול לאחר יב' חודש, ומכיון שהוא מת בתוך יב' חודש - אינו גט. משום שביום שהגט אמור לחול דהיינו לאחר שנים עשר חודש, כבר מת הבעל ואין מי שיגרש אותה, כי 'אין גט לאחר מיתה'. אבל אם אמר 'מעכשיו' ומת - הגט חל.

אם לא באתי מכאן ועד יב' חודש וכו': מכיון שהוא ציוה שיכתבו את הגט לאחר יב' חודש, והם כתבו אותו בתוך יב' חודש - הגט פסול.

כתבו ונתנו גט לאשתי אם לא באתי וכו': לדעת תנא קמא גם באמירה כזו כוונתו שיכתבו את הגט רק לאחר יב' חודש, ולכן אם הם כתבו אותו קודם לכן הגט פסול. אבל לדעת רבי יוסי כוונתו תכתבו את הגט עכשיו ותתנו אותו רק אם אני לא אבוא עד יב' חודש, ולכן הגט כשר.

כתבו לאחר יב' וכו': ואם הם כתבו את הגט לאחר יב' חודש ונתנו אותו, אבל לאחר מכן נודע שהבעל מת - אם הבעל מת קודם שנתנו את הגט הגט פסול.

גמרא: למדנו במשנה: האומר 'הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד יב' חודש' ולא אמר 'מעכשיו', ומת בתוך יב' חודש - הגט לא חל.

תנא רבותינו התיירו לינשא: 'רבותינו' חולקים וסוברים שהגט כן חל. משום שהתנאי שעשה מתפרש כך: אם לא אבוא עד שנים עשר חודש - הגט יחול מזמן כתיבתו. ולכן אפילו שהוא מת בתוך שנים עשר חודש, כשיגיע שנים עשר חודש יחול הגט למפרע.

רבותינו הם 'בי דינא דשרו משחא' בית דין שהתירו שמן של גויים. הסוברים כרבי יוסי 'שזמנו של שטר מוכיח עליו' דהיינו הסיבה שהוא כתב זמן בגט היא בכדי לעשות את התנאי שיחול מזמן הכתיבה. ולכן אפילו שלא אמר 'מעכשיו' הגט חל מעכשיו.

א"ר אבא וכו': רבי יהודה הנשיא נכדו של 'רבי' הוא זה שהתיר אותה להינשא. ולא הודו לו כל 'סיעתו' - כלומר חבריו החכמים. ויש אומרים שלא הודו לו כל 'שעתו' - כלומר כל ימי חייו.

א"ל רבי אלעזר לההוא סבא: הסבא היה אחד מהחכמים שהתירו אותה להינשא, ושאל אותו רבי אלעזר: האם התרתם אותה להתחתן מיד כשעמתם שהבעל מת, שהרי הוא ודאי כבר לא יבוא עד סוף יב' חודש ונמצא שהתנאי התקיים. או שהמתנתם עד סוף יב' חודש לזמן של התנאי?

קושיא: והיבועי ליה מתניתין: מדוע רבי אלעזר לא הקשה את הקושיא הזו על המשנה שלנו - על המקרה של האומר 'מעכשיו' ומת בתוך יב' חודש, האם מתירים אותה להינשא מיד כשמת או לאחר יב' חודש?

תירוץ: אין הכי נמי: באמת הוא הסתפק גם על המשנה, אלא שמכיון שהסבא ההוא היה באותו מעשה שהתירוה, הוא שאל אותו מתי הם התירו אותה.